

УДК 7.017.4:677

МУСІЄНКО В. О.

Київський національний університет технологій та дизайну

КОЛІР ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА ЛЮДИНУ ТА ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ КОМПОЗИЦІЇ КОСТЮМА

Мета. Провести аналіз впливу властивості кольору на відчуття людини, її психоемоційне сприйняття та врахування цих особливостей при розробці нових моделей одягу різного функціонального призначення.

Методика. У процесі виконання роботи використано аналітичний метод для обробки науково-технічної інформації та на основі встановлених особливостей і залежностей виявлено взаємозв'язок між впливом властивостей кольору та психоемоційним сприйняттям його людиною. Також необхідно дослідити роль та ефективність використання властивостей кольору для вирішення основних завдань композиції костюма.

Результати. Встановлено особливості впливу властивостей кольору на психоемоційне сприйняття його людиною. Показано цілеспрямоване використання властивостей кольору як ефективного засобу виділення форми та вирішення специфічних, конкретних завдань композиції костюма, а саме: визначення головних складових елементів моделі одягу, їх логічне поєднання за допомогою колірних плям, підтримання рівноваги або її порушення, створюючи власний ритм структури.

Наукова новизна. Сформовано особливості використання властивостей кольору для формування певного психоемоційного настрою людини, що враховується при розробці ескізів нових моделей одягу. Запропоновано спосіб ефективного використання властивостей кольорів для вирішення основних композиційних завдань у дизайні одягу.

Практична значимість. Запропоновані практичні рекомендації використання колірної гами («теплі»; «холодні» кольори) для створення та формування певного психоемоційного сприйняття людиною нових розробок ескізів моделей одягу різного функціонального призначення та визначені методичні напрямки вирішення композиційних завдань дизайну одягу.

Ключові слова: асоціації, колір, композиція, модель одягу, психоемоційний стан, дизайн одягу.

Вступ. Сприйняття властивостей кольору та їх вплив на людину супроводжуються складними психофізіологічними процесами, розуміння яких є необхідною і важливою потребою для дизайнерів, що постійно користуються кольором як засобом творчого вираження у своїй професійній діяльності. При цьому розробники вирішують проблеми ефективного використання властивостей кольору в процесі створення нових зразків моделей одягу різного функціонального призначення та для споживачів будь-якої вікової групи з метою задоволення необхідних вимог та потреб людини.

Практичне використання властивостей кольору та колірних асоціацій для вирішення композиційних завдань нової розробки створює умови та забезпечує ритмічну організацію кольорів, колірних плям для повного та всебічного розкриття творчого задуму автора.

Постановка завдання. Необхідно дослідити особливості впливу властивостей (натхнення, піднесений настрій, байдужість, агресія, пасивність) кольору на психоемоційний стан людини, на її сприйняття цих властивостей, що залежить від індивідуальних особливостей психіки людини, в основі якої лежить відповідний тип (холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік) функціонування нервової системи, що проявляється в силі, швидкості, характері перебігу психічних реакцій, а саме: в стійкості, тривалості та яскравості емоційних проявів. Використання основних закономірностей психоемоційного впливу кольору на людину є особливо важливим чинником для вирішення конкретних завдань при

створенні кольорових композицій певного емоційно-смыслового спрямування. У творчій роботі дизайнерів одягу використання основ психоемоційного впливу кольору на відчуття людини є особливо важливим фактором при створенні нових зразків одягу.

Результати досліджень. Дослідженнями багатьох вчених встановлено [1-4], що спектральні кольори постійно та по-різному впливають на психоемоційний стан людини, викликаючи та формуючи певні колірні асоціації, які залежать від освіти, віку, роду діяльності, темпераменту, етнічної приналежності людини. Колірні асоціації виникають і формуються внаслідок суб'єктивних та об'єктивних вражень кожної людини від побаченого і залежать від насиченості кольору, створюючи більш стійкі та тривалі реакції. Системний аналіз проблем психоемоційного впливу властивостей кольору на людину дозволяє об'єднати за їх властивостями в дві групи, а саме:

- хроматичні кольори – включають спектральні кольори та пурпурний, який відсутній у спектрі. Ці кольори спектру є найбільш насиченими;
- ахроматичні кольори – включають білий, чорний та всю градацію сірого - від білого до чорного. Ахроматичні кольори не мають насиченості.

Також за своїми властивостями всі спектральні кольори прийнято ділити на «теплі» та «холодні». До «тепліх» кольорів належать жовто-червона, жовта та жовто-зелена частина світлового спектру, яка знаходиться в діапазоні 780 – 510 нм. Кольори «теплої» частини спектру вважаються активними, властивості яких збуджують, хвилюють, прискорюють основні процеси життєдіяльності людини, покращують самопочуття, створюють піднесений настрій, підвищують працездатність, як фізичну, так і розумову. Ефективність психоемоційного впливу кольору на людину безпосередньо пов'язана з довжиною хвилі певного кольору світлового спектру. Так, кольори довгохвильової частини спектру (в діапазоні 780 – 600 нм) – червоні, жовтогарячі викликають збудження, стають джерелом енергії.

До «холодних» кольорів належать пурпурні, фіолетові, сині та блакитні з частини світлового спектру, які знаходяться в діапазоні 380 – 510 нм. Кольори «холодної» частини світлового спектру вважаються пасивними і викликають відчуття певного гальмування деяких процесів життєдіяльності людини, створюють пригнічений меланхолічний настрій. Кольори короткохвильової частини світлового спектру (в діапазоні 380 – 460 нм) – блакитні, сині – створюють відчуття певного гальмування деяких функціональних систем людського організму, сприяючи відновленню нервової системи, зниженню величини артеріального тиску та внутрішньої напруженості.

Кольори середньохвильової частини світлового спектру (в діапазоні 590 – 480 нм) – зелені, жовто-зелені, викликають у людини відчуття спокою, розсіюють та пом'якшують негативні емоції [4, 5].

Виділені нами особливості психоемоційного впливу кольору на людину, планується постійно використовувати при розробці нових моделей одягу та у навчальному процесі, розширюючи творчі можливості майбутніх розробників нових зразків одягу .

Також необхідно виділити особливий естетичний та психологічний вплив, який здійснюють на людину сполучені кольори – родинні, родинно-контрастні та контрастні. Ефект такого впливу визначається відповідним співвідношенням кольорів, які проявляються в композиції костюма та використовуються як художні засоби для створення єдності

основних елементів форми, моделі, забезпечують їх гармонійний зв'язок. Рівень такої єдності в композиції костюма проявляється такими конкретними характеристиками як тотожність, нюанс, контраст, ритм, активність, пасивність, симетрія та асиметрія. Такі специфічні засоби композиції дизайнер обирає не довільно, а з обов'язковим урахуванням, багато інших важливих, додаткових факторів серед яких є: функціональність моделі (святковий, урочистий, діловий, для активний відпочинку і т.п.), соціально-вікова орієнтація (дитячий, підлітковий, жіночий, одяг для людей середнього та похилого віку). З метою задоволення потреб споживача розробники нових моделей одягу, обов'язково враховують уподобання та переваги певних колірних гам для конкретних груп населення. Для створення у споживача певного настрою та позитивного зорового сприйняття нової розробки, необхідно підібрати і передавати відповідну кольорову гаму в запропонованій моделі при дотриманні логічної та гармонійної узгодженості використаних кольорів. Особливо необхідно виділити, що найбільш виразною характеристикою форми моделі є її колір, який активно формує психоемоційне її сприйняття, яскраво виділяє інші особливі властивості нової розробки (величину, масу, об'єм, фактуру і т. п.). Також колір стає ефективним засобом формування та дотримання вимог композиції. Тобто, колір першим створює інформаційне поле про особливості нової моделі та раніше інших визначальних факторів, викликає певні враження та оцінки розробки у глядача. Серед вимог до композиційної побудови нової моделі необхідно виділити гармонійну єдність всіх складових елементів розробки, які задовольняють основні її функціональні вимоги. Для створення ефективною, гармонійною моделі необхідно забезпечити єдність та взаємозв'язок між головними і допоміжними елементами, між загальною формою та її частинами. Такі вимоги до нових моделей можна забезпечити шляхом виконання основних законів композиції.

Приклади психоемоційного сприйняття кольору людиною можна продемонструвати та відчутти при аналізі зразків моделей, представлених на рис. 1

Рис. 1. Приклади психоемоційного сприйняття кольору в композиції костюма

Аналіз представлених моделей дозволяє зробити висновки, а саме:

- модель (рис. 1, а) виконана в червоному кольорі, який створює відчуття впевненості сили, сприяє підвищенню працездатності людини, активізує роботу залоз внутрішньої секреції та одночасно підсилює творчі задатки особистості;
- модель (рис. 1, б) виконана в синьому кольорі та сприймається людиною як колір стабільності, самовідданості, сприяючи відновленню нервового перенапруження людини, виділяючи певні позитивні характеристики (впевненість, організованість);
- модель (рис. 1, в) виконана в зеленому кольорі, який сприймається людиною як колір, що допомагає послабити негативні емоції, нормалізувати нервові напруження, виділяючи при цьому особисті характеристики (працездатність, прагнення допомогти іншим) людини;
- модель (рис. 1, г) виконана в ахроматичному (сірому) кольорі та сприймається людиною як колір мудрості, який надає сили та впевненості людині, виділяючи її позитивні характеристики (розсудливість, реалізм).

Одним із таких законів композиції є дотримання симетричного розташування складових елементів нової розробки. Однак, включення до нової моделі елементів, які порушують симетрію і рівновагу, вносять до структури відчуття руху та динамічного неспокою. Також, важливою складовою в дотриманні симетрії композиції моделі є раціональне використання властивостей кольору, які створюють та викликають певні асоціації (вагові, просторі, фактурні, температурні, смакові і т. п.). У композиції нової розробки відчуття рівноваги досягаються шляхом ефективного розподілу як самого кольору, так і відповідних тонових відношень. Необхідно також виділити, що дієвим засобом композиції є використання колірної контрасту, контрастно-додаткового або більш спокійного контрастно-спорідненого, які часто виступають як визначальні фактори у розкритті художньо-естетичних особливостей одягу.

При цьому необхідно знати, що при поєднанні контрастних кольорів меншої за розмірами площі, колір створює більш активну форму. Контраст є ефективним засобом композиції, однак, його необхідно раціонально використовувати лише в одному або, в крайньому випадку, в двох складових елементах форми, а решта елементів повинні бути з'єднані за принципом нюансу. Недотримання цього основоположного принципу композиції викликає нерозуміння та несприйняття моделі і веде до порушення композиційної побудови та формує негативні враження у глядача. Для логічної, умотивованої організації та об'єднання складових елементів форми, їх упорядкування використовують дієвий засіб композиції – ритм. Ритм створює у формі моделі композиційний рух, який може впливати на сприйняття динамізму, шляхом його підсилення або ослаблення, використовуючи кількісний характер складових елементів, їх тонову та колірну насиченість. Особливе значення у вирішенні проблем композиції відіграє ритмічна організація складових кольорів, де колір спрямований на виконання різних функцій, а саме: як основний елемент композиції, але залежний від іншого більш важливого композиційного фактору, або виступає як головний, визначальний фактор, який створює об'єктивні умови для всебічного, повного розкриття та висвітлення творчого задуму автора. При ритмічній організації кольорів в композиції моделі особливе значення надається психоемоційним відчуттям (позитивні, негативні), які формують

певні кольори, що ефективно виділяють масу, форму, об'єм та фактуру нової розробки. За допомогою особливостей ритмічної організації колірних складових елементів моделі вдається створити ефектні, хроматичні композиції, які дозволяють забезпечити позитивне художньо-естетичне сприйняття нової моделі. [5]. Одне із важливих завдань композиції при створенні нової моделі, базується на врівноваженому розміщенні складових кольорових елементів, дотримуючись певної симетрії, а за допомогою використання різних аксесуарів, композицію можна зробити більш динамічною та активною. Також важливим складовим елементом композиційної узгодженості кольорової гармонії нової розробки є здатність кольорової композиції за рахунок тону, насиченості кольору формувати та створювати власне розуміння запропонованої моделі. Особлива композиційна функція кольору полягає в його ефективних можливостях акцентувати та концентрувати увагу глядача на найбільш важливих елементах нової розробки та виділити їх, створюючи умови для розуміння та логічного сприйняття моделі. Дизайнер, створюючи нову модель, повинен знати та розуміти кольорові уподобання різних категорій населення, яке може стати потенційними споживачами, визначаючи при цьому домінуючі та доповнюючі кольори, що закладені в основу конструкції та розвитку образу, змінюючи психофізичні якості моделі.

Висновки. Проведений аналіз впливу властивостей кольору на психоемоційне сприйняття його людиною, на виникнення певних колірних асоціацій, настроїв, які необхідно обов'язково враховувати дизайнерами при розробці нових моделей одягу різного функціонального призначення.

Використання певних колірних асоціацій (вагових, просторових, фактурних, температурних, смакових) дозволить ефективно формувати та вирішувати конкретні задачі композиції (симетрія, рівновага, ритм, статика, динаміка, цілісність складових елементів форми), які необхідно впроваджувати при розробці сучасних моделей. При цьому необхідно знати та враховувати, що колір є першим чинником, який «впадає» в око глядача і формує його оцінку нової розробки.

Запропонована методика буде використана в навчальному процесі при вивченні курсу «Композиція костюма та художня графіка», який спрямований на розширення творчих можливостей майбутніх дизайнерів одягу.

Засвоєння і раціональне використання в практичній творчій діяльності дизайнерів основних закономірностей психоемоційного впливу властивостей кольорів на людину є обов'язковим елементом при розробці нових моделей та створенні композицій певного емоційно-сислового характеру для людей різного віку, статі, професій та темпераментів.

Поглиблене вивчення і розуміння впливу властивостей кольору на психоемоційний стан людини, на вирішення завдань композиції дозволить майбутнім дизайнерам створювати нові ефектні моделі одягу різного функціонального призначення, які користуються попитом на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Література

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. – М.: «Прогресс», 1974. – 390 с.

References

1. Arnheim R. Isskustvo i vizualnoe vospriyatie. – М.: «Progress», 1974. – 390 p. [in Russian].

2. Грегори Р. Л. Глаз и мозг. Психология зрительного восприятия. – М.: «Прогресс», 1970. – 203 с.

3. Клапцов Ю. В. Емоційно-психологічні проблеми особистості в умовах виробничої діяльності. / Клапцов Ю. В., Мусієнко В. О., Панасюк І. В. // Вісник КНУТД. – 2010. – №5(3). – С. 10-12.

4. Миронова Л. Н. Цветоведение. – Минск.: Изд. «Выш. школа», 1984. – 263 с.

5. Печенюк Т. Кольорознавство. – К.: Грані-Т, 2010. – 192 с.

2. Gregori R. L. Glaz i mozg. Psihologiya zritel'nogo vospriyatiya. – M.: «Progress», 1970. – 203 p. [in Russian].

3. Klaptsov Yu. V. Emotsiyno-psykholohichni problemy osobystosti v umovakh vyrobnychoyi diyal'nosti. / Klaptsov Yu. V., Musiyenko V. O., Panasyuk I. V. // Visnyk KNUTD. – 2010. – №5(3). – P. 10-12 [in Ukrainian].

4. Mironova L. N. Tsvetovedenie. – Minsk.: Izd. «Vyish. shkola», 1984. – 263 p. [in Russian].

5. Pechenyuk T. Kol'oroznavstvo. – K.: Hrani-T, 2010. – 192 p. [in Ukrainian]

ЦВЕТ КАК СРЕДСТВО ВЛИЯНИЯ НА ЧЕЛОВЕКА И РЕШЕНИЯ ЗАДАНИЙ КОМПОЗИЦИИ КОСТЮМА МУСИЕНКО В. А.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Провести анализ влияния свойств цвета на ощущения человека его психоэмоциональное восприятие и учет этих особенностей при создании новых моделей одежды различного функционального назначения.

Методика. В процессе выполнения работы использован аналитический метод для обработки научно-технической информации и на основе установленных особенностей и зависимостей выявлено взаимосвязь между влиянием свойств цвета и психоэмоциональным восприятием его человеком. Также необходимо исследовать роль и эффективность использования свойств цвета для решения основных требований композиции костюма.

Результаты. Установлены особенности влияния свойств цвета на психоэмоциональное восприятие его человеком. Показано целевое использование свойств цвета как эффективного средства выделения формы и решения специфических, конкретных требований композиции костюма, а именно: определение главных составляющих элементов модели одежды, их логическое соединение с помощью цветных пятен, поддержание равновесия или его нарушение, создавая собственный ритм структуры.

Научная новизна. Сформулированы основы использования свойств цвета для формирования определенного психоэмоционального настроения человека, которое учитывается при разработке эскизов новых моделей одежды. Предложенный способ эффективного использования свойств цвета для решения основных композиционных требований в дизайне одежды.

Практическая значимость. Предложены практические рекомендации использования цветовой гамы («теплые», «холодные» цвета) для создания и формирования определенного психоэмоционального восприятия человеком новых разработок эскизов моделей одежды различного функционального назначения и определены методические направления решения композиционных требований дизайна одежды.

Ключевые слова: ассоциации, цвет, композиция, модель одежды, психоэмоциональные состояние, дизайн одежды.

**COLOR AS MEANS OF INFLUENCE ON A PERSON AND SOLVING SUIT
COMPOSITION TASK**
MUSIYENKO V.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. *To conduct an analysis of the influence of the color properties on a person's sensations, their psycho-emotional perception and consideration of these features when creating new models of clothing for various functional purposes.*

Methods. *In the process of performing the work, a method of theoretical and analytical analysis of scientific and technical information was used and, on the basis of the revealed features and dependencies, the relationship was revealed between the influence of color properties and the psychoemotional perception of it by a person. It is also necessary to further explore the role and the effectiveness of using color properties to solve the basic tasks of the composition of a costume.*

Results. *The peculiarities of the influence of color properties on psychoemotional perception of a person have been revealed. The targeted use of color properties as an effective means of determining the shape and solving specific problems of the composition of a suit is shown, namely: determining the main constituent elements of the clothing model, their logical connection by means of color spots, maintaining the equilibrium or breaking it, creating the own rhythm of structure.*

Scientific novelty. *The principles of using color properties for the formation of a certain psycho-emotional mood of a person are formulated, which should be taken into account when developing sketches for new clothes. The method for the effective use of color properties for solving basic composition problems in the design of clothing is proposed.*

The practical significance. *The practical recommendations for the use of color gamma ("warm", "cold" colors) for creating and shaping a certain psycho-emotional perception of new development of sketches of different functional models are defined and methodical recommendations for solving composite design problems are proposed.*

Keywords: *association, color, composition, fashion model, psycho-emotional state, fashion design.*